

Список використаних джерел

1. Борисова Е. М. О роли профессиональной деятельности в формировании личности /Е. М.Борисова// Психология формирования и развития личности. – М.: Наука, 1981. – С. 159-177.
2. Зейгарник Б. В. Очерки по психологии аномального развития личности / Б. В.Зейгарник, Б. С.Братусь. – М: Наука, 1980.
3. Гозман Л. Я. Измерение уровня самоактуализации личности / Л. Я. Гозман, М. В. Кроз// Социально-психологические методы исследования супружеских отношений. – М., 1984. – С. 91-114.
4. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа. – М.: Смысл, 2001. – 416 с.
5. Котова И. Б. Социализация личности. Психология в вопросах и ответах / И. Б.Котова, Е. Н.Шиянов. – М.: Владос, 1999. – 450 с.
6. Братусь Б. С. К проблеме человека в психологии / Б. С.Братусь // Вопросы психологии. – 1997. – № 5.

In the given article theoretical bases and technologies of social-pedagogical support of rehabilitation process of social adaptation of students with the limited psychophysical possibilities are analysed.

Keywords: social adaptation, social-pedagogical rehabilitation, social-pedagogical adaptation.

Отримано: 5.09.2010

УДК 316.614.6

І.А. Гуляс

Аксіопсихологічні чинники проектування життєвих досягнень особистості

Статтю присвячено дослідженню аксіопсихологічних чинників проектування життєвих досягнень особистості. Акцентовано увагу на логічність і завершеність смислового ланцюга “результат-досягнення – успіх/неуспіх”.

З’ясовано, що фактором розвитку особистості та важливою умовою її особистісних досягнень є формування уявлень особистості про себе та орієнтація на власну “самість”.

Ключові слова: досягнення, особистість, самоздійснення, самовизначення, успіх, особистісне зростання, мета, самооцінка, рівень домагань, ціннісні орієнтації.

Стаття посвячена дослідженню аксіопсихологічних факторів проектування життєвих досягнень особистості. Акцентовано увагу на логічність і завершеність смислової ланки “результат-досягнення – успіх/неуспіх”.

Вияснено, що фактором розвитку особистості і важливим умовою її особистісних досягнень є формування представлень особистості про себе і орієнтація на власну “самість”.

Ключевые слова: достижение, личность, самоосуществление, самоопределение, успех, личностный рост, цель, самооценка, уровень притязаний, ценностные ориентации.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що дискредитація колишніх цінностей суспільства і складний процес побудови нових орієнтирів відбуваються на особистісних прагненнях, що виникають у кожній окремій людині, на їх життєтворчому потенціалі. Усе соціальне буття людини спрямоване на перспективи, котрі перебувають у близькому чи віддаленому майбутньому. Людина переживає себе як проект, що пристосовується до майбуття. Тому актуальним є дослідження особистісних прагнень в умовах сучасного суспільства, якому властиві нові шляхи розвитку, нові ціннісні ідеали та соціальні моделі.

Аналіз останніх досліджень. Низка робіт, присвячених проблемі формування особистості, показує взаємозв’язок між процесами розвитку, орієнтації та здійснення особистістю значущих для неї досягнень. Осмислення означеної теми, визначення теоретичних і методологічних підходів потребує аналізу праць, у яких висвітлено філософські і психолого-педагогічні аспекти особистісних досягнень. Сутність поняття “особистісне досягнення”, його компонентний склад розкриті у працях Л.С. Іллюшина, О.Є. Лебедева, О.М. Маїрова.

Поняття “особистісне досягнення” є складовою нормативних документів – концепцій освітніх закладів, програм, стає елементом професійної лексики педагогів і психологів.

Метою статті є обґрунтування сукупності чинників, що забезпечують орієнтацію особистості на досягнення.

Вклад основного матеріалу дослідження. У словнику “досягнення” тлумачиться як “дія за дієсловом досягнути, досягати, й означає успіх, позитивний результат роботи”. “Досягати” має на увазі “збільшувати, підніматися до певного рівня, межі, добиватися, набувати власними зусиллями” [13, с. 783].

Разом з тим “досягнення” не тотожне “результату”. В цьому контексті С.Л. Іллюшин [7] зазначає, що результат будь-якої діяльності об’єктивно свідчить лише про участь особистості в діяльності. Натомість “досягнення” – поняття ширше, оскільки в ньому полягає якісна оцінка результату. Можливість визначення поняття “досягнення” через результат свідчить про те, що останній має чіткі вимірювальні характеристики, спираючись на які можна розглядати будь-яку діяльність з точки зору її завершеності, успішності і, насамкінець, в аспекті особистісних досягнень діючого суб’єкта.

Окремі аспекти особистісних досягнень розглядалися у працях російських філософів М.О. Бердяєва, В.В. Розанова та інших, які пов’язували цілі виховання з формуванням духовно розвиненої і вільної людини, здатної до творчості й соціальної активності, відповідальної за свої дії перед суспільством. Центральними поняттями в їх теорії є свобода, освіта, розвиток, самовиховання. Набуття свободи вважалося особистісним досягненням індивіда.

Проблема особистісного розвитку у світлі ідеї про “самодостатність” людської сутності широко представлена у філософії екзистенціалізму (Ж.-П. Сартр, М. Хайдеггер, М. Шеллер, К. Ясперс та ін.). Категорії “самосвідомість” і “самовизначення” представники даного напрямку розуміють як “діяльне ставлення людини до ситуації”. Людина “обирає” сама себе, формує власну особистість кожною своєю дією і в неї є лише віра у свою здатність здійснювати й створювати саму себе, – стверджує Ж.-П. Сартр, формулюючи принцип “самодостатності” людського буття. Мислителі акцентують увагу на тому, що досягнення особистості залежать від її активності: поки людина існує, у неї зберігаються нерозкриті, нереалізовані можливості та невід’ємні прагнення, що спонукають до саморозвитку. Проблему активності досліджували Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв та інші. Проте, проблему суб’єктної активності, що розвивається, організується і контролюється самим суб’єктом, почали ґрунтовно вивчати зовсім недавно. В 1971 р. Інститут психології Російської академії наук під керівництвом Б.Ф. Ломова почав досліджувати тему: “Психологія людини як суб’єкта”, яку розробляють і досі К.А. Абульханова, Л.І. Анциферова, В.А. Вавілов, О.В. Брушлінський, Е.В. Шорохова та ін. Розвиток головних засад психології суб’єктності здійснюють і вітчизняні вчені-психологи (З.С. Карпенко, В.О. Татенко, Т.М. Титаренко та ін.).

Пов’язуючи феномен досягнення зі самоствердженням індивіда як особистості, І.С. Кон зазначає: “Щоб відбутися як особистість, людина повинна могла, сміти й уміти обирати свій шлях і взяти на

себе відповідальність. Могти – категорія дієво-буттєва, вона описує діапазон об'єктивних можливостей і виборів, що окреслюють потенційні межі діяльності людини. Сміти – категорія морально-вольова, що описує рівень її домагань і моральний потенціал. Уміти – категорія когнітивна – описує знання і навички, за допомогою яких вона реалізує можливості, закладені в її життєві ситуації і власній природі” [8, с. 332-333]. Самоздійснення може бути змістом будь-якої діяльності людини. Ствердженням цього є такі положення: те, чого діяч хоче насправді, що відповідає його справжній потребі, може не збігатися з його предметною метою [6, с. 241-244]; істинний мотив діяльності – це те, заради чого здійснюється діяльність, на відміну від мети, на яку ця діяльність спрямована [4]; якщо дії, що є для людини, здавалося б, самоцінними, стають лише засобом досягнення цілей, справжній мотив яких лежить в іншій площині життя, то за видимістю однієї діяльності приховується інша, яка безпосередньо входить у психологічний образ особистості, якою б не була здійснювана її сукупність конкретних дій [10]. Отже, самоздійснення може стати змістом навчальної чи професійної діяльності людини і, крім того, перетворитися на стрижень її життя і загалом життєдіяльності.

Б.М. Бім-Бад [3] розглядає досягнення з точки зору здатності до самовизначення. Зазначимо, що психологи виокремлюють й аналізують різні його види, реалізуючи низку підходів щодо вивчення вказаного феномена. Отже, досліджують самовизначення: життєве (І.С. Кон, В.Ф. Сафін, М.Х. Тітма та ін.), професійне (Ю.П. Вавілов, С.П. Крягжде, Н.В. Самоукіна та ін.), соціальне (О.С. Анісімов, В.В. Василькова, Е.А. Саар та ін.), моральне (Б.С. Братусь, В.Ф. Сафін, А.В. Філіппов та ін.), ціннісне (В.Г. Васильєв, Н.С. Розов та ін.), реальне (Б.І. Хасан, Е.В. Шабарова та ін.), ігрове (П.Г. Щедровицький та ін.) тощо. Таке розмаїття видів самовизначення, з одного боку, свідчить про значний інтерес до даної проблеми, а з іншого, вказує на недостатню її розробленість. Отже, більшість авторів, які досліджують психологічний аспект самовизначення, визначають, що самооцінюваний, саморегулюючий суб'єкт, який з урахуванням суспільних і власних потреб та можливостей може самостійно ставити життєві цілі, досягати їх і нести відповідальність за свою діяльність, вчинки та поведінку, є самовизначальною особистістю [12, с. 68]. Тобто, це суб'єкт, що усвідомлює, чого він хоче, хто він є, що він може і чого від нього очікують.

Зауважимо, що важливо у житті навчитися любити складність світу, бути стабільно успішним у ньому. З цього міркування суттєвим аспектом досліджуваної проблеми є успіх у розвитку особистості.

Аналіз відповідної літератури дозволяє зробити висновок, що успіх – змістово складна категорія. Успіх традиційно розуміють як реалізацію певного прагнення людини у конкретній життєвій ситуації, досягнення бажаної соціальної позиції та переживання задоволеності і високої самооцінки. А.С. Белкін, В.К. Вілюнас, У. Глассер та інші однакові в тому, що навіть разове переживання успіху може докорінно змінити самопочуття людини, стиль і ритм її діяльності, взаємин з іншими. “Успіх може бути короткочасним, частим і тривалим, стійким, вагомим, пов’язаним з усім життям і діяльністю людини”, – зазначає А.С. Белкін [1]. В.К. Вілюнас [5] виокремлює види успіху залежно від очікувань особистості: передбачуваний, констатуючий, узагальнюючий, що уможлиблює вибір шляхів і засобів його досягнення.

Згідно з таким розумінням логічним і завершеним є смисловий ланцюг “результат – досягнення – успіх/неуспіх”. При цьому результат – величина об’єктивна, тобто фіксується в критеріях завершеності/незавершеності роботи, правильності/неправильності міркування, відповідності/невідповідності тієї чи іншої діяльності заданим еталонам тощо. Необхідно звернути увагу також на те, що прагнення до успіху є способом подолання неуспіху.

Успіх є позитивним результатом наполегливої і непростой діяльності, спрямованої на досягнення значущих особистісних цілей, що відтворюють водночас і соціальні орієнтири суспільства. Успіх тісно пов’язаний із соціальною природою людини, вдалою структурованістю її психологічного простору і часу. Щоб досягти успіху, особистість має бути включеною у соціум і відособленою від нього. Тоді вона зможе і злитися з професійною групою, відчуваючи себе з нею як єдине ціле, і водночас виділитися, стати помітною, визнаною. Крім того, вона має відчувати плин часу свого життя, не відкладаючи на далеке майбутнє те, чого треба досягти тепер.

Шанси стати успішною більші в людини, що має відповідні здібності і мотиви, виражені диспозиції до досягнення, яка вже знайома з перемогами та вірить у себе. Як правило, відповідна структура особистості формується ще в дитячі роки, і перші успіхи радісно переживаються саме в сім’ї. Хоча можливі й контрсценарії, коли людина, яку ніколи не підтримували батьки і вчителі, всупереч життєвим обставинам доводить собі і своєму колишньому оточенню, чого вона варта [14, с. 204].

Особистісні досягнення передбачають зміни, що відбулися в особистості по відношенню до неї самої. Отже, термін “особистісні досягнення” безпосередньо співвідноситься з таким психологічним поняттям, як “особистісне зростання”.

Вагомий вклад у розробку проблеми досягнень і зростання особистості внесли як зарубіжні, так і вітчизняні вчені-психологи, хоча, як показує аналіз джерел, однозначного визначення вказаних понять досі немає.

У класичному біхевіоризмі під особистістю розуміють реактивне утворення, своєрідну функцію від довкілля. Джерело активності міститься поза індивідом, власна активність останнього заперечується. Поняття особистісного зростання є неприйнятним, а під розвитком особистості розуміють навчіння. Фрейдизм і юнгіанський аналіз визнають особистість носієм активності (лібідо у З. Фрейда чи архетипний потенціал у К. Юнга), але не її суб'єктом. Особистість як структура, що визначає вчинки індивіда, є сукупністю соціально прийнятних форм індивідуальних способів асиміляції і трансформації. При цьому під розвитком особистості розуміють індивідуальне засвоєння і розвиток останніх. У багатьох напрямках постфрейдизму (А. Адлер, Е. Фромм, К. Хорні та ін.) особистість – це суб'єкт своєї активності, наділений правом власного розвитку. Однак при цьому постулюється певна незмінна людська сутність (тенденція до самоактуалізації), під особистісним зростанням розуміється лише високий ступінь реалізації індивідуального потенціалу.

Для глибшого розуміння сутності особистісних досягнень звернемося до теоретичних положень представників гуманістичної психології А. Маслоу і К. Роджерса.

А. Маслоу є основоположником теорії самоактуалізації особистості, суть якої полягає в тому, що людина повинна набути здатність “стати тим, ким вона може стати”, реалізувати себе в житті у відповідності з метапотребами: істиною, красою, досконалістю, простотою й іншими потребами, про які на рівні свідомості вона може і не підозрювати. Розвиток індивіда відбувається як сходження по різнорівневій драбині потреб.

У контексті нашого дослідження ідея А. Маслоу про саморух особистості шляхом пізнання власного “Я”, реалізації свого граничного потенціалу в діяльності і взаєминах дозволяє дійти висновку, що потреба людини в досягненнях є смислотвірною життєвою константою.

Відправним пунктом концепції К. Роджерса є визнання суб'єктивної свободи людини, досягнення якої можливе лише за умов набуття нею здатності бути власне собою, прислуховуватися до себе, приймати себе. Прикметними ознаками особистісного зростання дослідник вважає відкритість до внутрішнього досвіду, відповідальну свободу, цілісність, соціалізованість й адаптивність особистості. На думку вченого, особистісне зростання виражається у прагненні

людини підвищити самооцінку, бути успішною і реалізувати себе.

Отже, згідно з гуманістичною психологією, людина повинна самостійно вибудовувати свій життєвий шлях, набуваючи при цьому здатності розуміти, приймати інших людей і самого себе. Особистісні досягнення тут пов'язуються з самоактуалізацією індивіда, його особистісним зростанням.

Реалізувати себе людина може лише в діяльності, при цьому потреба в діяльності, як і потреба в самореалізації, є для особистості єдиними і взаємопов'язаними. Включення в діяльність – основний шлях розвитку особистості, формування ціннісних особистісних якостей, досягнень. Положення про те, що особистість формується лише в діяльності, є наріжним каменем сучасної психології (К.О. Абульханова-Славська, О.М. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн, В.Д. Шадриков та ін.).

Системотвірним компонентом діяльності, як відомо, є мета. Виокремлюють два аспекти мети: ідеальний чи уявний її результат; рівень досягнень, якого прагне досягнути людина (як завдання добитися певних показників). Рівень досягнень змінюється залежно від досягнутого результату і від затрачених зусиль. Відповідно, можна зробити висновок, що формування мети-досягнення є складним процесом, що містить у собі встановлення якісних і кількісних характеристик мети, які є особистісно значущими. Такий процес визначається, з одного боку, специфікою діяльності, об'єктивними й соціальними умовами, з другого – особистісними факторами: мотивацією, здібностями та рівнем домагань.

Спираючись на вчення Л.С. Виготського про зони “актуального” і “найближчого” розвитку особистості, можна констатувати, що особистісне досягнення – це отримання результату в зоні “найближчого розвитку”. Розвиваючи погляди Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейн пов'язував досягнення з особистісним розвитком, акцентуючи увагу на тому, що індивідуальні властивості дитини, її здібності й характерологічні особливості, які формуються на основі задатків, є не лише передумовою, а й результатом її діяльності, в ході якої вони не тільки проявляються, а й удосконалюються.

За С.Л. Рубінштейном, сенс життя, з одного боку, виражає домагання особистості, її прагнення, потреби, а з іншого – стає підтвердженням її реальних досягнень, здатності висловити себе в житті.

У працях О.М. Леонтьєва зазначається, що потреби конкретної особистості розвиваються, “піднімаються на щабель вище” у тому випадку, якщо відбувається їх опредметнення, тобто досягається такий стан особистості, коли потреби перебувають у прямому зв'язку

з провідним видом діяльності [9; 10]. На думку автора, розуміння своїх досягнень і переживання власного успіху особистістю дитини не самодостатнє, воно обов'язково обумовлює прагнення до об'єктивної продуктивної діяльності.

Отже, становлення особистості як суб'єкта діяльності передбачає наявність мети (ідеї), згідно з якою вона визначає для себе свої можливості й обирає оптимальні способи досягнення результату. Потреба в досягненні, прагнення до успіху при орієнтації на якість самоактуалізує особистість, ставить її в ситуацію рефлексії, постійного аналізу процесу індивідуального розвитку у світлі кінцевого результату, що за необхідності, підлягає змінам і корекції.

Як видно, у вітчизняній і зарубіжній психології проблема особистісних досягнень пов'язується з розвитком особистості та характером її участі у діяльності. З позицій гуманістичного й особистісно-діяльнісного підходів особистісні досягнення актуалізуються, проявляються і реалізуються безпосередньо в діяльності, причому досягнення особистості багато в чому визначаються її активністю.

Ефективність і якість діяльності багато в чому залежать від мотивації досягнення, яку розуміють передусім як прагнення виконувати справу успішно, якісно. Мотивація досягнення тісно пов'язана з реалізацією потреби особистості всіма доступними засобами досягнути бажаного результату. Основні типи мотивації досягнення формуються у віці від 3 до 13 років. У вказаний період дитина починає оволодівати поняттям суб'єктивної ймовірності успіху, що передбачає відокремлення поняття "здібності" від фактора "зусилля". У цьому контексті Х. Хекхаузен [11] зазначає, що в ситуаціях успіху й невдачі молодший підліток може з оцінки зусиль зробити самостійний висновок про свої здібності та можливості.

Узагальнення позицій дослідників (Дж. Аткинсона, А.К. Маркової, К. Левіна, С.Л. Рубінштейна, Х. Хекхаузена, В.Д. Шадрікова та ін.) дозволяє зробити висновок, що досягнення особистості пов'язані з самооцінкою і рівнем домагань.

Із запропонованої У. Джемсом формули самооцінки (самооцінка = успіх / рівень домагань) впливає два шляхи підвищення останньої: зниження домагання (тобто шляхом регресу, якщо зниження не має часового, обумовленого необхідністю характеру) і "нарощування" успіху (розвиток шляхом прогресу). В цьому випадку самооцінка визначає почуття власної гідності і є показником задоволеності чи незадоволеності людини життям. У підсумку все залежить від ступеня успішності особистості в діяльності і соціальному оточенні.

Експериментальні дослідження вчених підтверджують значущість впливу рівня домагань особистості на оцінку нею можливостей

індивідуальних досягнень [15]. Питання про вплив успіху й неуспіху, рівня домагань і рівня досягнень було предметом низки експериментальних досліджень школи К. Левіна, результати яких показали, що переживання успіху чи неуспіху тісно пов'язані з відносно вузьким колом труднощів, що визначаються передусім рівнем досягнень особистості. Між рівнем домагань і рівнем досягнень існують значні індивідуальні відмінності, причому для кожного індивіда таке співвідношення залишається відносно стійкою характеристикою. Експериментально підтверджено, що успіх чи неуспіх в одній галузі діяльності може суттєво підвищити чи знизити рівень домагань індивіда в іншій галузі.

У працях Р. Бернса проблема успіху й невдачі розглядається у взаємозв'язку з гуманістичними концепціями Маслоу-Роджерса. Учений зазначав: “У підсумку, ми самі створюємо свої домагання і пов'язуємо їх з певними рівнями особистісного розвитку. Те, що для одного є безумовним успіхом, інший сприймає як невдачу” [2, с. 48].

Отже, на особистісні досягнення впливають мотивація, самооцінка, успіх, рівень домагань. Прогресивні зміни можливі лише за умов забезпечення зростання домагань у відповідності з можливостями й зусиллями людини.

Зазначимо, що ціннісні орієнтації суттєво впливають на особистісні досягнення, причому останні є для особистості також і певними цінностями. В цьому плані важливим є співвідношення мотиву й цінності: саме цінності визначають мотиви поведінки людини. А.В. Петровський і В.А. Петровський зауважують, що за допомогою цінностей суб'єкт персоналізується. Виконуючи роль стимулів цінності, створюють умови для реалізації індивідом своєї активності на нормативно-рольовому й особистісно-смісловому рівнях.

Поліаспектність системи ціннісних орієнтацій дозволяє розглядати залежність між мотивацією діяльності і її продуктивністю в логіці ціннісного підходу, тобто визначаючи спонукальною цінністю певної діяльності здійснювані в ній досягнення. Нарівні з цілями, засобами, суб'єктом і об'єктом, досягнення може розглядатися як складова структури діяльності. Лише в цьому випадку справедливо говорити про цілісний підхід до аналізу та проектування діяльності [7, с. 31].

І насамкінець, структуру особистісних досягнень можна представити такими компонентами: мотиваційно-ціннісним (потреба в самореалізації, саморозвитку, самовдосконаленні, мотивація досягнення, ціннісні орієнтації); когнітивним (знання, рефлексія діяльності); операціональним (уміння, навички); емоційно-вольовим (рівень домагань, самооцінка, емоційне ставлення до досягнення, вольові зусилля).

Висновки. На основі аналізу різних концепцій з проблематики дослідження можна зробити такі висновки щодо сутності особистісних досягнень: розвиток особистості дослідники розуміють як послідовне та неперервне здійснення досягнень; становлення уявлень особистості про себе та її орієнтація на власну “самість” є фактором її розвитку і важливою умовою, що визнає особистісні досягнення; феномен особистісного досягнення перебуває у взаємозв’язку з поняттям результату і процесу діяльності; особистісне досягнення розглядається як усвідомлена позитивно значуща зміна в мотиваційній, когнітивній, операціональній та емоційно-вольовій сферах особистості, набута в ході успішного засвоєння обраного виду діяльності. *Перспективу* подальших досліджень убачаємо в дослідженні етнокультурної специфіки аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості.

Список використаних джерел

1. Белкин А.С. Ситуация успеха и как её создать / А.С.Белкин. – М. : Просвещение, 1991. – 176 с.
2. Бернс Р.Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Р.Р.Бернс. – М. : Прогресс, 1986. – 420 с.
3. Бим-Бад Б.М. Педагогическая антропология / Б.М.Бим-Бад. – М. : Изд-во УРАО, 1998. – 578 с.
4. Божович Л.И. Изучение мотивации детей и подростков / Л.И. Божович. – М. : Просвещение, 1972. – 253 с.
5. Вилюнас В.К. Психология эмоциональных явлений / В.К.Вилюнас. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 143 с.
6. Гальперин П.Я. К воспоминанию об А.Н. Леонтьеве / П.Я. Гальперин // А.Н. Леонтьев и современная психология : Сб. стат. / Под ред. А.В. Запорожца, В.П. Зинченко, О.В. Овчинниковой, О.К. Тихомирова. – М. : Изд-во МГУ, 1983. – 288 с.
7. Илюшин Л.С. Ориентация педагога на личностные достижения учащихся в общеобразовательной школе : Дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.01 / Леонид Сергеевич Илюшин. – СПб., 1995. – 212 с.
8. Кон И.С. В поисках себя : Личность и её самосознание / И.С.Кон. – М. : Политиздат, 1984. – 335 с.
9. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения : в 2 т. / А.Н.Леонтьев. – М. : Педагогика, 1983. – Т. 1. – 392 с.
10. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения : в 2 т. / А.Н.Леонтьев. – М. : Педагогика, 1983. – Т. 2. – 320 с.
11. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – 2-е изд. – СПб. : Питер; М. : Смысл, 2003. – 860 с.

12. Сафин В.Ф. Психологический аспект самоопределения личности / В.Ф. Сафин, Г.Н. Ников // Психологический журнал. – 1984. – № 4. – С. 65-73.
13. Словарь русского языка : в 4 т. / [ред. А.П. Евгеньева]. – М. : Русский язык, 1981-1984. – Т. 1. – 698 с.
14. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості / Тетяна Михайлівна Титаренко. – К. : Марич, 2009. – 232 с.
15. Шадриков В.Д. Психология деятельности и способности человека / В.Д.Шадриков. – М. : Логос, 1996. – 320 с.

The article is devoted research of acsiopsychologic factors of planning of vital achievements of personality. Attention is accented on logic and completeness of semantic chain of “result-achievement-success/there is not success”.

It is found out that the factor of development of personality and important condition of its personality achievements is forming of presentations of personality about itself and orientation on own.

Keywords: achievement, personality, carried out, self-determination, success, personality growth, purpose, self-appraisal, level of claims, valued orientations.

Отримано: 6.07.2010

УДК 811.112.2:659.1(430)

А.М. Гуска, Л.О. Іванова

Мовні маніпуляції у німецьких рекламних ТЕКСТАХ

У статті простежується динаміка модифікацій фразеологічних одиниць у рекламних текстах. Актуальність проблеми, яка розглядається у статті, зумовлена спрямованістю численних лінгвістичних студій на вивчення особливостей реклами як специфічної сфери функціонування мови і визначається потребою поглибленого аналізу мовного континууму реклами, зокрема встановлення ролі фразеологічних одиниць у створенні рекламних текстів. Наразі описуються шість способів модифікації фразеологічних одиниць (лексична субституція, скорочення, розширення, заміна ствердження запереченням та навпаки, відокремлення, координація), які ілюструються прикладами.

Ключові слова: рекламний текст, маніпуляція, мовна модифікація, фразеологічна одиниця.